

МІСЦЕ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Анастасьєва О.А., ст.викладач кафедри мовної підготовки

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Ставлення до змін, які принесло впровадження Болонського процесу, на усьому пострадянському просторі неоднозначне. На думку багатьох вчених, пострадянські країни менш інтегровані в європейські освітні структури, ніж країни Євросоюзу, тому не варто пристосовуватися до єдиної Європи – краще зберігати роль метасистеми. Але навіть скептики розуміють, що така самодостатність не повинна обернутися ізоляцією, і взаємодія неминуха [3].

Початок Болонського процесу - процесу створення країнами Європи єдиного освітнього простору - покладено із підписанням в Італії Болонської декларації в 1999 р. В цій декларації сформульовано основні цілі, які мали бути досягнуті до 2010 р.

Вже сьогодні інтеграція Болонського процесу в систему освіти України принесла багато змін. Серед очевидних нововведень – впровадження незалежного тестування, а також зміна системи кваліфікаційних рівней для випускників. Але стан речей такий, що фактично Болонський процес змінює дуже багато в українській освіті. Базові позиції нової доктрини не можуть не впливати на університетські бібліотеки, які є складовою частиною системи вищої освіти.

Бібліотекам внз належить важлива роль в процесі створення єдиного освітнього простору, бо підготовка кадрів вищої кваліфікації, які відповідають як українським, так і міжнародним стандартам, неможлива без повноцінного забезпечення освітнього процесу

навчальними і науковими виданнями як в традиційному, так і в електронному виді.

Розглянемо основні постулати Болонської декларації та їх вплив на діяльність бібліотек ВНЗ як учасників освітнього процесу.

Згідно Болонської декларації, основними цілями є такі:

- побудування європейської зони вищої освіти як ключового напрямку розвитку мобільності громадян із можливістю працевлаштування;
- формування й укріплення інтелектуального, культурного, соціального і науко-технічного потенціалу Європи;
- підвищення престижу європейської вищої школи в світі;
- забезпечення конкурентоспроможності європейських ВНЗ з іншими системами освіти в боротьбі за студентів, фінансування, вплив, досягнення більшої сумісності та порівняння національних систем вищої освіти, підвищення якості освіти;
- підвищення центральної ролі університетів в збереженні та розвитку європейських культурних цінностей, в якій університети розглядаються як носії європейської свідомості [1].

На практиці упровадження положень Декларації означає:

- прийняття системи ступенів, в тому числі, через введення додатків до дипломів для забезпечення можливості працевлаштування європейських громадян і підвищення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти;
- упровадження дворівневої освіти: до отримання ступеню та після;
- упровадження європейської системи перезаліку залікових одиниць трудомісткості для підтримки студентської мобільності (система кредитів). Також забезпечується право студентів на вибір дисциплін для вивчення. За основу прийнято ECTS (European Credit

Transfer System), яка є накопичувальною та здатною працювати в рамках концепції «освіта на протязі всього життя»;

- розвиток мобільності студентів (на базі виконання двох попередніх пунктів);

- розширення мобільності викладачів шляхом заліку в трудовий стаж часу роботи в європейському регіоні. Встановити стандарти транснаціональної освіти;

- сприяння європейській співпраці з забезпечення якості з метою розробки співвідносних критеріїв та методологій;

- упровадження внутриуніверситетських систем контролю якості освітянських послуг;

- сприяння поширення європейського світогляду в вищій освіті, особливо в сфері розвитку навчальних планів, міжуніверситетської співпраці, схем мобільності та спільних освітніх програм, практичної підготовки та проведення наукових досліджень.

Таким чином, очікувані позитивні зміни від упровадження Болонської системи такі:

- радикальне підвищення ефективності освіти за рахунок покращення якості при незмінних затратах;

- економія непродуктивної праці викладачів, здешевлення собівартості освіти;

- розвиток дистантних та інших нестандартних форм освіти.

Але при реалізації цих положень виникають деякі проблеми. По-перше, це необхідність зміни менталітету студентів, переорієнтація на самостійну роботу по здобуванню знань. По-друге, це труднощі змін менталітету викладачів, їх переорієнтація з аудиторної на научно-методичну роботу. По-третє, це необхідність покращення матеріальної бази навчального процесу (комплектація бібліотек; видання навчальних посібників учебних пособий, які орієнтовані на самостійне

опрацювання, розвиток комп'ютерних інформаційних систем, створення електронних освітніх ресурсів та ін.)

Отже, сьогодні надзвичайно актуальна проблема забезпечення навчального процесу якісними електронними навчальними виданнями. Навіть з урахуванням досягнень окремих ВНЗ в видавництві власних електронних навчальних матеріалів, кожному окремому університету надто важко досягнути стовідсоткової забезпеченості електронними виданнями всіх дисциплін, які викладаються університеті. Тому сьогодні така актуальна міжуніверситетська взаємодія із створення електронних навчальних матеріалів. Задачі, які вирішує бібліотека в цьому випадку – це пошук, організація обміну чи доступу, облік і забезпечення зберігання інформації та доступу к загальному ресурсу.

Враховуючи, що в сучасному навчальному процесі самостійна робота студента складає левову частку від загального об'єму навчальних заходів, роль бібліотеки полягає не тільки в забезпеченні доступу до масиву навчальних і наукових інформаційних ресурсів, але і в організації постійно доступного інформаційного простору, забезпеченні місць для роботи студентів і викладачів (комп'ютерні зали), а, отже, в комплексі - консультативної і довідкової діяльності. Крім того, в умовах, коли аудиторний час роботи викладача значно скорочено, на бібліотеку може бути покладена функція тьюторського супроводу з питань вибору курсів, методичного і техніко-технологічного консультування. Для забезпечення формування навичок користування інформаційними системами, бібліотека може організовувати як короткочасні міні-курси, так і курс лекцій про використання електронних ресурсів, пошукових систем та інформаційної системи університету в цілому.

Таким чином, для забезпечення процесів електронної освіти університетська бібліотека має бути

інтегрованою в загальний інформаційний простір навчального закладу системою, мати відповідні фонди (власні і доступні за мережею), технологічну і матеріально-технічну базу, бути комплектованою компетентними кадрами та відповідати міжнародним вимогам менеджмента якості.

Нові задачі університетської бібліотеки в галузі підтримки електронної освіти реалізуються в таких напрямках:

- створення і управління контентом;
- інтеграція в інформаційну інфраструктуру університету;
- орієнтація на користувача, ефективність і якість послуг, що надаються;
- розширення спектру послуг (в тому числі on-line послуги).

Для створення можливості самостійної роботи університетські бібліотеки створюють комп'ютерні зали, де головним чином і має відбуватися головна частина освітнього процесу. В таких бібліотечних залах студенти мають змогу знаходити необхідні навчальні та додаткові матеріали, спілкуватися із викладачем за допомогою університетської мережі або електронної пошти, виконувати навчальні і практичні завдання, проходити тести з самоперевірки та контрольні тести, виконувати роботи по набору текстів та оформленню своїх робіт.

Таким чином, упровадження Болонського процесу вимагає повної зміни ролі бібліотеки. Бібліотека перестає бути просто сховищем підручників. Вона перетворюється на головний інформаційний центр, повноцінний елемент системи університету

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Болонская декларация: Европейское пространство высшего образования: Совместное заявление европейских Министров образования, подписанное в Болонье 19 июня

1999 года [Текст] // Вестн. Рос. филос. о-ва. – 2005. – № 1 (33). – С. 74-77.

2. Бурик М. Болонский процесс в мире и на Украине // Пропаганда. – 2009. – [Электр. ресурс] – <http://propaganda-journal.net/1151.html>.

3. Кудряшова Г.Ю. Цели Болонского процесса и перспективы вузовских библиотек. Научные и технические библиотеки. – М. – № 6, Июнь 2007. – С. 11-15

4. Фирсов А.Д. Болонский процесс в Украине: точка зрения // Траектория. – 2007. [Электр. ресурс] – http://www.trajectory.org.ua/analytics/education-viewpoint/bolon_proc.html.